

Developing a causal model of marital stability and satisfaction based on marital characteristics with the mediation of conflict management

Fereshte Akbari¹ | Mukhtar Arefi² | Omid Moradi³

DOR: 20.1001.1.26454955.1402.18.63.7.3

Abstract

The purpose of the current research was to develop a causal model of marital stability and satisfaction based on marital characteristics with the mediation of conflict management in teachers. The current research is of the correlation and structural equations type in terms of applied purpose. The statistical population of the present study included married female primary school teachers in Kermanshah city in 2021. In order to select the sample size based on Cochran's formula, 35 schools were selected from Kermanshah elementary schools by random multi-stage cluster sampling, and then 250 teachers were selected from these schools, and the Marital Satisfaction Questionnaires (MHS) of Natano et al. (1973), Enrich Conflict Management Questionnaire (1982), Marital Instability Index (MII) Edwards et al, and Krismaruzen-Grandon (1998) Marital Characteristics Questionnaire answered. The results showed that the correlation coefficients between conflict resolution, marital satisfaction, and marital stability with the total score of marital characteristics were 0.309, 0.452, and 0.707, respectively, which is significant at the $P < 0.01$ level. As a result, it can be said that conflict management acts as a mediator of positive marital outcomes based on marital characteristics and can be the therapeutic target of family counselors in marital interventions.

Keywords: Marital adjustment, Marital satisfaction, Conflict management, Marital characteristics.

1. PhD student, Counseling Department, Faculty of Literature and Human Sciences, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.
2. Corresponding Author: Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Literature and Human Sciences, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran.
M.arefi@iauksh.ac.ir
3. Assistant Professor, Counseling Department, Faculty of Literature and Human Sciences, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.

Cite this Paper: Akbari' F & Arefi'M, Fayaz' F, Moradi' O . Developing a causal model of marital stability and satisfaction based on ... , The Women and Families Cultural-Educational, 62(1), 173-193.

۶۲

سال هجدهم
بهار ۱۴۰۲

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۰۶

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۶/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۰۳

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۲/۱۱

صص: ۱۷۳-۱۹۳

شابا چاپی: ۲۶۴۵-۴۹۵۵
الکترونیکی: ۲۶۴۵-۵۲۶۹

فصلنامه علمی فرهنگی تربیتی زنان و خانواده

تدوین مدل علی پایداری و رضایت زناشویی بر اساس خصایص زناشویی با میانجی‌گری مدیریت تعارض

فرشته اکبری^۱ | مختار عارفی^۲ | امید مرادی^۳ ID

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر تدوین مدل علی پایداری و رضایت زناشویی بر اساس خصایص زناشویی با میانجی‌گری مدیریت تعارض در معلمان بود. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی از نوع همبستگی و معادلات ساختاری است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل معلمان زن متأهل مقطع ابتدایی شهر کرمانشاه در سال ۱۴۰۱ بود. جهت انتخاب حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران از مدارس ابتدایی کرمانشاه تعداد ۳۵ مدرسه به‌طور نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب و سپس از بین این مدارس تعداد ۲۵۰ معلم انتخاب و به پرسش‌نامه‌های رضایت زناشویی (MHS) ناتانو و همکاران (۱۹۷۳)، پرسش‌نامه مدیریت تعارض انریچ (۱۹۸۲)، شاخص عدم ثبات زناشویی (MII) ادوارز و همکاران (۱۹۸۷) و پرسش‌نامه خصایص زناشویی کریسماروزن-گراندون (۱۹۹۸) پاسخ دادند. نتایج نشان داد ضرایب همبستگی بین حل تعارض، رضایت زناشویی و پایداری زناشویی با نمره کل ویژگی‌های زناشویی به ترتیب برابر ۰/۳۰۹، ۰/۴۵۲ و ۰/۷۰۷ بوده که در سطح $P < ۰/۰۱$ معنی‌دار است. در نتیجه می‌توان گفت که مدیریت تعارض به‌عنوان میانجی‌گر رابطه پیامدهای مثبت زناشویی بر اساس خصایص زناشویی عمل می‌کنند و در مداخلات زناشویی می‌توانند هدف درمانی مشاوران خانواده قرار گیرند.

کلیدواژه‌ها: پایداری زناشویی، رضایت زناشویی، مدیریت تعارض، خصایص زناشویی.

۱. دانشجوی دکتری تخصصی مشاوره، گروه مشاوره خانواده، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

۲. نویسنده مسئول: دانشیار، گروه روانشناسی و مشاوره، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

M.arefi@iauksh.ac.ir

۳. دانشیار، گروه مشاوره خانواده، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

استناد: اکبری، فرشته؛ عارفی، مختار؛ مرادی، امید. تدوین مدل علی پایداری و رضایت زناشویی بر اساس

خصایص زناشویی با میانجی‌گری مدیریت تعارض؛ ۶۲(۱)، ۱۷۳-۱۹۳. DOR: 20.1001.1.26454955.1402.18.62.7.1

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه جامع امام حسین (ع)

این مقاله تحت لیسانس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License- CC BY) در دسترس شما قرار گرفته است.

مقدمه

ازدواج جزو روابط منحصر به فردی است که هر یک از زوجین می‌توانند عمیق‌ترین احساسات را تجربه کنند، ازدواج در عین اینکه می‌تواند صمیمانه‌ترین و راحت‌ترین رابطه ممکن باشد، در همان حال می‌تواند صدمات خیلی شدیدی را به زوجین و سایر اعضا خانواده وارد کند (شیری و گودرزی، ۱۳۹۹). پایداری و رضایت بخشی در ازدواج، پیامدهای مثبتی همچون سلامت روانی، سلامت بدنی و رشد را برای زوجین و سایر اعضای خانواده به دنبال دارد (حاتمی و رزانه و همکاران، ۱۳۹۵). پایداری ازدواج به معنای این است که زوجین چه میزان قادرند روابطشان را در برابر تیدگی‌های اجتناب‌ناپذیر زندگی به خوبی حفظ و نگهداری کنند (کاسلو و راینسون،^۱ ۱۹۹۶). درک و شناسایی عوامل مؤثر بر ازدواج‌های پایدار و رضایتمند می‌تواند الگوی مناسبی برای سایر زوج‌ها باشد و به سلامت جامعه کمک نماید (کرایبی و همکاران، ۱۳۹۵). گاتمن و گاتمن (۲۰۱۷) مقاومت، صبر و شکیبایی و تعهد وفاداری به همسر و صمیمیت را از جمله عوامل در ایجاد ازدواج پایدار و رضایتمند می‌دانند. پژوهش‌های کپلر^۲ (۲۰۱۵) نشان می‌دهد افرادی که رضایتمندی زناشویی بالایی دارند، طول عمر بالاتری دارند. زندگی زناشویی پایدار تحت تأثیر توانایی تاب‌آوری در برابر تضادها و مشکلات قرار دارد (یزدانی و همکاران، ۱۳۹۹). همچنین پژوهشی یزدانی و همکاران (۱۳۹۹) نشان می‌دهد که زندگی زناشویی پایدار تحت تأثیر عواملی چون معیارهای انتخاب همسر، برقراری ارتباط مؤثر بین زوجین قرار دارد.

رضایت زناشویی، یکی از عوامل پیشرفت و دستیابی به اهداف زندگی زناشویی است که تحت تأثیر ثبات عاطفی زوجین است، رضایت زناشویی، نشانگر استحکام و کارایی نظام زوجین و یکی از مهم‌ترین تعیین‌کننده‌های عملکرد سالم نهاد خانواده است (گریف،^۳ ۲۰۰۰). رضایتمندی زناشویی، میزان علاقه زوجین به هم دیگر و نگرش مثبتی است که زوجین نسبت به متاهل بودن دارند، و به عواملی از جمله مسائل شخصیتی، ارتباط، حل تعارض، مدیریت مالی، فعالیت‌های اوقات فراغت، رابطه جنسی، فرزندپروری، نقش‌های مساوات‌طلبی و جهت‌گیری

1. Kaslow, F., & Robison, J

2. Kepler, A

3. Greef, A.P

مذهبی وابسته است (پورمیدانی و همکاران ۱۳۹۳). دلپذیری و تواضع و مسئولیت‌پذیری در زوجین وظیفه‌شناس و قاطعیت در زوجین پرونگرا از جمله عوامل در پایداری و رضایت زندگی زناشویی به شمار می‌آیند (نظری و همکاران، ۱۳۹۹).

ازدواج‌های با ثبات و با کیفیت تأمین‌کننده سلامت فردی، خانوادگی و اجتماعی‌اند، و از سوی دیگر تعارضات زناشویی و طلاق تهدید‌هایی جدی برای زندگی زناشویی است که پایداری و کیفیت ازدواج را به چالش می‌کشد و منجر به بروز پیامدهای منفی روانی، بدنی، اجتماعی و اقتصادی می‌گردد، از جمله این پیامدها تأثیرات منفی هستند که بر سلامت بدنی، افسردگی و بهره‌وری پایین در کار اثر می‌گذارند (عارفی و محسن زاده، ۱۳۹۵). نوع روابط بین زوجین یکی از متغیرهای مهمی است که همواره مورد توجه پژوهش‌گران حوزه ازدواج بوده است. نتایج پژوهش گاتمن و نوتاریوس^۱ (۲۰۰۲) نشان داد وجود تعارضات زناشویی و نداشتن مهارت‌های لازم زوجین در حل تعارضات منجر به افزایش روزافزون طلاق در سطح جامعه شده است. اکثر زوجینی که در زندگی زناشویی با هم اختلاف دارند تنها به اشکالات رابطه توجه دارند و در نتیجه از درک سبک‌های ارتباطی مثبت همچون ابراز احساسات، احترام متقابل، و پرداختن به حل تعارضات ناتوان‌اند، و این منجر به عدم رضایت زناشویی می‌شود (نیک نژاد و عسگری، ۱۳۹۸). در کل با توجه به پژوهش‌های در حوزه ثبات و رضایتمندی زناشویی می‌توان گفت عدم رضایت زناشویی الزاماً منجر به بی‌ثباتی زناشویی نمی‌شود و از طرف دیگر صرف رضایت زناشویی، ثبات زناشویی را تضمین نمی‌کند، هرچند که رضایت زناشویی یکی از عوامل ثبات زناشویی است (هراتیان و همکاران، ۱۳۹۹).

فرایندهای تعاملی از جمله عواملی هستند که منجر به رضایت و پایداری زندگی زناشویی می‌شوند (پروندی و همکاران، ۱۳۹۵). فرایندهای تعامل زناشویی رفتارهایی هستند که در بافت رابطه و پویایی‌های بین فردی محقق می‌شوند و در نهایت بر رضایت زناشویی اثر می‌گذارند. از جمله فرآیندهای تعاملی: (الف) مدیریت تعارض (ب) بیان عاطفی (ج) صمیمیت جنسی و روان‌شناختی (عارفی و محسن زاده، ۱۳۹۵). نتایج پژوهش‌های هولمن و همکاران^۲ (۲۰۰۱) نشان

1. Gottman, J., & Notaricus, J

2. Holman, T. B., & et al

می‌دهد یکی از عوامل مهم در پیش‌بینی رضایت و پایداری زناشویی مدیریت تعارض بین زوجین است (ملکی زاده و همکاران، ۱۳۹۵). زوجینی که از الگوهای ارتباط سازنده متقابل همچون مدیریت تعارض در ارتباطاتشان استفاده می‌کنند، سعی می‌کنند در مورد مشکل و مسأله‌ای که در حین ارتباط برای آن‌ها به وجود آمده بحث و گفتگو کنند و احساساتشان را نسبت به هم بیان کنند و در نهایت، از زندگی زناشویی خود راضی هستند (هی وی و همکاران، ۱۹۹۵).

گاتمن (۲۰۱۴) بیان می‌دارد مدیریت مثبت تعارض، فضایی را ایجاد می‌کند، که طی آن زوجین یک رابطه‌ی رضایت‌آمیز و باثبات را تداوم می‌بخشند. این الگوها به‌نوعی کانال‌های ارتباطی هستند که از طریق آن زن و شوهر با یکدیگر تعامل برقرار می‌کنند و مجموعه این الگوها شبکه ارتباطی خانواده را تشکیل می‌دهند (معصومی و همکاران، ۱۳۹۶). در نتیجه نوع ارتباطات زوجین در طول تعارضات زناشویی برای زوجین و فرزندان آن‌ها بسیار با اهمیت است (رحیمی و همکاران، ۱۳۹۷). همچنین موفقیت و عدم موفقیت الگوهای تعاملی زوجین به الگوهای تعاملی خانواده آن‌ها نیز مرتبط است (کرودوت و لدبتر، ۲۰۰۷). یکی از ملزومات کمک به زوج‌ها برای حل تعارضات زناشویی به‌عنوان یکی از عوامل فرآیندهای تعاملی زوجین شناخت عوامل و علل مؤثر بر نارضایتی و رضایت زناشویی است و رضایت با نارضایتی زناشویی تحت تأثیر عوامل متعددی از جمله نحوه تفکر، ادراک فرد از خود و دیگران، انتظارات فرد از زندگی، ویژگی‌های شخصیتی و هیجانات قرار دارد (سلیمانیان و محمدی، ۱۳۸۸)؛ بنابراین، مدیریت تعارض یکی از عوامل مؤثر و قوی بر رضایت زناشویی است (گاتمن، ۲۰۱۴). بین مهارت‌های ارتباطی زوجین و مدیریت حل تعارض رابطه معناداری وجود دارد (ابراهیم پوردلاور و همکاران، ۱۳۹۸).

فرایندهای تعاملی به‌طور مستقیم می‌توانند بر ایجاد رضایت‌مندی و پایداری زناشویی نقش داشته باشند (عارفی و محسن زاده، ۱۳۹۵). فرایندهای تعاملی همچون مدیریت تعارض (یوسفی و همکاران، ۱۳۹۵) با خصایص زناشویی همچون تعهد زناشویی نیز ارتباط دارد. خصایص زناشویی مجموعه ویژگی‌هایی است که باعث بالا رفتن کیفیت روابط زناشویی می‌شود و شامل عشق، وفاداری و ارزش‌های مشترک است، که در آن تعهد یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های وفاداری در یک

1. Heavey, C. L., & et al
2. Schrod, P., & Ledbetter, A.M

ازدواج موفق است که بدون آن رابطه زناشویی به صورت سطحی و ظاهری خواهد بود و در نتیجه زوجین نخواهند توانست عشق و صمیمیت عمیق خود را که در لوای وفاداری و تعهد به همسر و ازدواج ایجاد می‌شود را تجربه نمایند (حسینی و همکاران، ۱۳۹۴). تعهد و وفاداری نیز از جمله عوامل مهم در پایداری و رضایت‌مندی زناشویی قلمداد می‌شوند (لاور و همکاران، ۱۹۹۰). یکی از مؤلفه‌های مهم و تأثیرگذار ازدواج، کاهش تعارض بین زوجین، احساس امنیت و آرامش و همچنین افزایش میزان تعهد در بین زوجین است (فرج‌نیا و همکاران، ۱۳۹۳).

تعهد به معنای تصمیمی عاقلانه است که فرد را نسبت به یک سری اعمال خاص پایبند می‌کند، هرچند که در شروع زندگی مشترک زوجین خود را متعهد به هم می‌دانند، اما ممکن است که در ادامه زندگی مشترک و در برابر مشکلات و ناملایمات زندگی میزان تعهد آنها به اندازه کافی نباشد (گود، ترجمه داورپناه، ۱۳۸۱) و نیرومندترین و پایدارترین عامل پیش‌بینی‌کننده کیفیت و پایداری زناشویی تعهد است (جان و همکاران، ۲۰۱۷). همچنین می‌توان تعهد را از خودگذشتگی نسبت به همسر و ناتوانی در ترک رابطه زناشویی دانست (عباسی و همکاران، ۱۳۹۵) و از عوامل مهم و قوی در ایجاد پایداری روابط زناشویی است (موسکو، ۲۰۰۹). تعهد یکی از مؤلفه‌های ازدواج موفق محسوب می‌شود که برای ادامه زندگی زناشویی و ایجاد ارتباط و وابستگی روانی به شریک زندگی ضرورت دارد (آدامز و جونز، ۱۹۹۷). ارزش‌های مشترک نیز در این پژوهش شامل حل تعارضات، نقش‌های سنتی جنسیتی - و اولویت‌های مهمی که در جایگاه مذهبی و والدگری قرار می‌گیرد که در کسب احساس رضایت زوجین از زندگی مشترک دخیل هستند. با توجه به اینکه پژوهش‌های دیگر روابط را به صورت خطی و رگرسیونی بررسی کردند، پژوهش حاضر به دنبال روابط چندگانه و غیرمستقیم خصایص با پیامدهاست که به نقش واسطه‌ای مدیریت تعارض می‌پردازد. بنابراین، پژوهش حاضر قصد دارد به این سوال پاسخ دهد که آیا بر اساس خصایص زناشویی با میانجی‌گری مدیریت تعارض می‌توان پایداری و سازگاری زناشویی را مدل‌یابی نمود؟

1. Lauer, R. H., & et al
2. John, N. A., & et al
3. Mosko, J
4. Adams, J. M., & Jones, W. H

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی و معادلات ساختاری است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل معلمان زن متأهل مقطع ابتدایی کرمانشاه در سال ۱۴۰۱ است که تعداد آنان ۲۵۰ نفر است. جهت انتخاب حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران از تعداد کل مدارس ابتدایی کرمانشاه تعداد ۳۵ مدرسه به‌طور نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب و از میان معلمان متأهل به‌طور تصادفی ۲۵۰ نفر انتخاب گردیدند. با استفاده از ابزار پرسش‌نامه و جمع‌آوری داده‌های کمی به کمک آزمون‌های آماری و نرم‌افزار PLS روابط بین متغیرهای رضایت زناشویی و پایداری زناشویی و خصایص زناشویی با فرآیندهای تعاملی به لحاظ نقش میانجی‌گری مورد بررسی قرار گرفت. در پژوهش حاضر از ابزارهای زیر استفاده شد.

پرسش‌نامه رضایت زناشویی (MHS)

آزمون رضایت زناشویی توسط ناتان و همکاران (۱۹۷۳) برای اندازه‌گیری سطح رضایت زناشویی در زمان اجرای آزمون تهیه شد. این آزمون بر اساس طیف درجه‌بندی از کاملاً ناراضی تا کاملاً راضی است و برای مشخص نمودن مسئولیت‌ها و تعیین میزان رضایت زن و شوهر مناسب می‌باشد (آذرین و همکاران، ۱۹۷۳). این آزمون شامل ۱۰ سؤال ۱۰ گزینه‌ای است که مسئولیت نسبت به خانواده، پرورش و تربیت فرزندان، فعالیت‌های اجتماعی، پول، ارتباط کلامی (گفت و شنود) و غیر کلامی، روابط جنسی، پیشرفت تحصیلی (شغلی)، استقلال خود، استقلال همسر و خرسندی را اندازه‌گیری می‌کند. این آزمون توسط (امین پور و آذری ۱۳۹۲) بر روی ۴۴۰ نفر مورد هنجاریابی قرار گرفت. اعتبار آزمون با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۸۱ به‌دست آمد (امین پور و آذری ۱۳۹۲). روایی آزمون بر اساس روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی و با استفاده از چرخش واریانس، بعد از ۲۵ بار چرخش ۱ عامل از آزمون استخراج شد این عامل به تنهایی ۳۴/۱۸ درصد واریانس کل آزمون را تبیین می‌کند. همه سؤال‌های آزمون با نمره کل ضریب همبستگی بیشتر از ۰/۴۰ داشتند و هیچ سؤالی از فرم نهایی آزمون حذف نشد (امین پور و آذری ۱۳۹۲). در این پژوهش ضریب آلفای همسانی درونی برای رضایت زناشویی ۰/۸۵۴ به‌دست آمد.

پرسش نامه مدیریت تعارض

در پژوهش حاضر جهت سنجش مدیریت تعارض از خرده مقیاس مدیریت تعارض پرسش نامه انریچ (۱۹۸۲) استفاده شد. خرده مقیاس های مدیریت تعارض شامل پذیرا بودن و تمایل فرد در حل تعارض به طور سازنده است. ضریب آلفای همسانی درونی برای حل تعارض ۰/۷۵ در یک نمونه ۱۳۴۴ نفره گزارش شده است. پایایی به شیوه آزمون- با آزمون در نمونه ای ۱۱۵ نفره بعد از چهار هفته ۰/۹۰ به دست آمده است. در این پژوهش ضریب آلفای همسانی درونی برای خرده مقیاس ۰/۷۴۲ به دست آمد.

پرسش نامه پایداری زناشویی (MII)

شاخص عدم ثبات زناشویی توسط ادواردز و همکاران (۱۹۸۷) ساخته شده است. شاخص بی ثباتی ازدواج یک ابزار ۱۴ سؤالی است که برای اندازه گیری عدم ثبات زناشویی و خصوصاً مستعد طلاق بودن تدوین شده است. این ابزار متکی بر این نظر است که برای ارزیابی بی ثباتی و خطر بالقوه طلاق زن و شوهر باید هم شناخت و هم رفتار به حساب آورده شود. شاخص بی ثباتی ازدواج اولین بار ۱۹۸۰ در مورد ۲۰۳۴ زن و مرد متأهل زیر ۵۵ سال و با ۱۵۷۸ (۷۸٪) از این نمونه در سال ۱۹۸۳ بکار گرفته شد. عملاً هیچ هنجار و یا اطلاعات جمعیت نگاری دیگری گزارش نشده است. این آزمون در ایران توسط یاری پور (۱۹۷۹) روی ۵۰ زوج متقاضی طلاق در محاکم دادگستری استان قم که به مرکز مداخلات مشاوره خانواده ارجاع داده شده بودند (به عنوان گروه آزمایشی) و ۵۰ زوج غیر ارجاعی بر اساس احتمال طلاق بالا (به عنوان گروه کنترل) اجرا شد. روش نمونه گیری این پژوهش نمونه گیری در دسترس بود. جامعه آماری را زوجین متقاضی طلاق ساکن قم (۴۰۰ نفر) با حداقل سه سال زندگی مشترک تشکیل می داد. در این پژوهش ضریب آلفای همسانی درونی برای پرسش نامه ثبات زناشویی ۰/۷۶۶ به دست آمد.

پرسش نامه ویژگی های زناشویی

پرسش نامه خصایص زناشویی کریسما روزن-گراندون (۱۹۹۸) یک مقیاس ۱۸ سؤالی است. پرسش ها در مقیاس شش درجه ای لیکرت ویژگی های افراد در ازدواج از قبیل تعهد به زندگی

مادام‌العمر، وفاداری و احترام و ارزش‌های مشترک را می‌سنجد. این پرسش‌نامه در یک مرحله اجرا می‌شود به این ترتیب که از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود میزان اهمیت هر یک از این ویژگی‌ها را در زندگی شخصی خود و هر کدام از این ویژگی‌ها را با توجه به نمره‌بندی لیکرت از ۱-۶ که به ترتیب از کمترین اهمیت تا پراهمیت است پاسخ دهند. به این ترتیب این پرسش‌نامه شامل دو مقیاس اهمیت و رضایت می‌باشد که هر کدام از این مقیاس‌ها سه عامل: عشق، وفاداری و ارزش‌های مشترک را می‌سنجد. ضریب آلفا این پرسش‌نامه برای نمونه ۲۰۱ نفری از آمریکایی‌ها در مقیاس رضایت ۰/۹۴ گزارش شد (روزن- گراندون و همکاران، ۲۰۰۴) که روایی بالایی را نشان می‌دهد (انریچ و همکاران، ۱۹۸۲). در فرم فارسی این پرسش‌نامه نمره کل مقیاس با آلفای کرونباخ ۰/۹۲ برای نمونه‌ای از زن‌ها و ۰/۹۴ برای مردها محاسبه شد که نشانه همسانی درونی بالای پرسش‌نامه است. روایی محتوایی این پرسش‌نامه با سنجش ضرایب همبستگی بین نمره‌های ۷ نفر از متخصصان روانشناسی مورد بررسی قرار گرفته است. ضرایب توافق کندال برای وفاداری، عشق و ارزش‌های مشترک به ترتیب ۰/۸۰، ۰/۶۱، ۰/۵۷ محاسبه شده است. در این پژوهش به منظور تعیین پایایی پرسش‌نامه‌ها از روش آلفای کرونباخ استفاده گردیده است. میزان آلفای کرونباخ اهمیت وفاداری ۰/۸۳، ارزش‌های مشترک ۰/۸۳ و عشق ۰/۷۵ به دست آمد.

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار سنی شرکت‌کنندگان در پژوهش به ترتیب ۳۲/۳۱ و ۳/۵۴ بود که از این بین حداقل و حداکثر سن افراد به ترتیب ۲۵ و ۳۹ سال بوده است. میانگین و انحراف معیار مدت تأهل در پژوهش به ترتیب ۶/۷۲ و ۲/۳۴ بود. همچنین میانگین مدت زمان اشتغال نیز ۵/۶۹ سال با انحراف معیار ۳/۴۳ بود و میانگین تعداد فرزندان نیز ۲ فرزند می‌باشد. بیش از ۵۵ درصد از شرکت‌کنندگان تحصیلات کارشناسی و ۴۵ درصد دیگر کارشناسی ارشد و دکتری بودند.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی و نرمال بودن متغیرهای پژوهش

متغیرها شاخص	عشق	وفاداری	ارزش‌های مشترک	ویژگی‌های زناشویی	حل تعارض	رضایت زناشویی	پایداری زناشویی
میانگین	۲۷/۷۹	۲۸/۲۰	۲۹/۵۷	۸۵/۵۵	۲۳/۷۰	۷۳/۱۱	۴۸/۸۰
انحراف معیار	۷/۹۸۷	۶/۳۰۷	۷/۲۳۶	۲۰/۳۳۷	۶/۳۲۱	۱۷/۰۰۲	۶/۹۱۵
آماره K-S	۱/۰۲۴	۱/۰۱۱	۱/۱۴۶	۱/۱۳۸	۱/۰۴۹	۱/۰۲۶	۱/۰۸۵
معنی‌داری	۰/۲۲۸	۰/۲۶۳	۰/۱۴۴	۰/۱۶۵	۰/۲۰۵	۰/۲۴۳	۰/۱۹۱

جدول ۱ شاخص‌های توصیفی و نرمال بودن ابعاد متغیرهای اصلی پژوهش را نشان می‌دهد. با توجه به جدول ملاحظه می‌شود میانگین متغیر حل تعارض برابر ۲۳/۷۰ بوده، همچنین میانگین رضایت زناشویی و پایداری زناشویی به ترتیب برابر ۷۳/۱۱ و ۴۸/۸۰ است. مشاهده می‌شود مقادیر معنی‌داری برای همه متغیرها بیشتر از ۰/۰۵ بوده که دلالت بر نرمال بودن داده‌های متغیرهای پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد است.

جدول ۲. ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	مدیریت تعارض	رضایت زناشویی	پایداری زناشویی
عشق	۰/۳۰۵***	۰/۴۳۲***	۰/۷۰۴***
وفاداری	۰/۲۴۶***	۰/۴۱۶***	۰/۶۲۱***
ارزش‌های مشترک	۰/۳۱۹***	۰/۴۲۹***	۰/۶۷۰***
نمره کل ویژگی‌های زناشویی	۰/۳۰۹***	۰/۴۵۲***	۰/۷۰۷***
*** معنی‌داری در سطح ۰/۰۱			

در جدول ۲ ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش نشان داده شده است. می‌توان مشاهده نمود که ضرایب همبستگی بین ابعاد ویژگی‌های زناشویی با سایر متغیرها مثبت و در سطح $P < ۰/۰۱$ خطا معنی‌دار می‌باشند. همچنین ضرایب همبستگی بین حل تعارض، رضایت زناشویی و پایداری زناشویی با نمره کل ویژگی‌های زناشویی به ترتیب برابر ۰/۳۰۹، ۰/۴۵۲ و ۰/۷۰۷ بوده که

تدوین مدل علی پایداری و رضایت زناشویی بر اساس خصایص زناشویی با میانجی‌گری مدیریت تعارض

در سطح $P < 0/01$ معنی‌دار می‌باشند و با توجه به اینکه در حدود $0/35$ تا $10/65$ قرار دارند لذا شدت آن‌ها در سطح متوسط می‌باشند. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت بین متغیرهای مستقل با متغیرهای میانجی و وابسته پژوهش رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

با استفاده از تحلیل معادلات ساختاری به بررسی کفایت و مناسب بودن مدل مفهومی پژوهش پرداخته شد. به منظور تحلیل مدل مفهومی پژوهش از نرم‌افزار اسمارت پی ال اس^۲ نسخه ۳.۲.۸ استفاده شد. مدل‌یابی معادلات ساختاری روش نیرومندی در تحلیل داده‌های چند متغیری می‌باشد. کمترین مجذورات جزئی روش نسبتاً جدیدی از معادلات ساختاری رگرسیونی است. این روش هم برای رگرسیون ساده و هم چند متغیری با چند متغیر وابسته کاربرد دارد. PLS بر اساس برآورد کمترین مجذورات با هدف اولیه بهینه ساختن تبیین واریانس در سازه‌های وابسته مدل‌های معادلات ساختاری است. بر خلاف مدل‌یابی معادلات ساختاری مبتنی بر کوواریانس که میزان برازش مدل مفروض را ارزیابی می‌کند و در نتیجه برآورد مدل در جهت تبیین، آزمون و تأیید نظریه است، روش PLS پیش‌بینی مدار بوده، به نظریه قوی نیاز ندارد و به‌عنوان روش ساخت نظریه می‌تواند به کار رود. بر خلاف مدل‌یابی معادلات ساختاری مبتنی بر کوواریانس، کمترین مجذورات جزئی به‌جای بازتولید ماتریس کوواریانس تجربی، بر بیشترین واریانس تبیین شده متغیرهای وابسته به‌وسیله متغیرهای مستقل تمرکز دارد. همچنین مدل‌یابی مسیر PLS فرض‌های سخت‌گیرانه کمتری در بازه توزیع متغیرها و خطا دارد و وابسته به توزیع نیست و با داده‌های اسمی، ترتیبی و پیوسته به کار می‌رود.

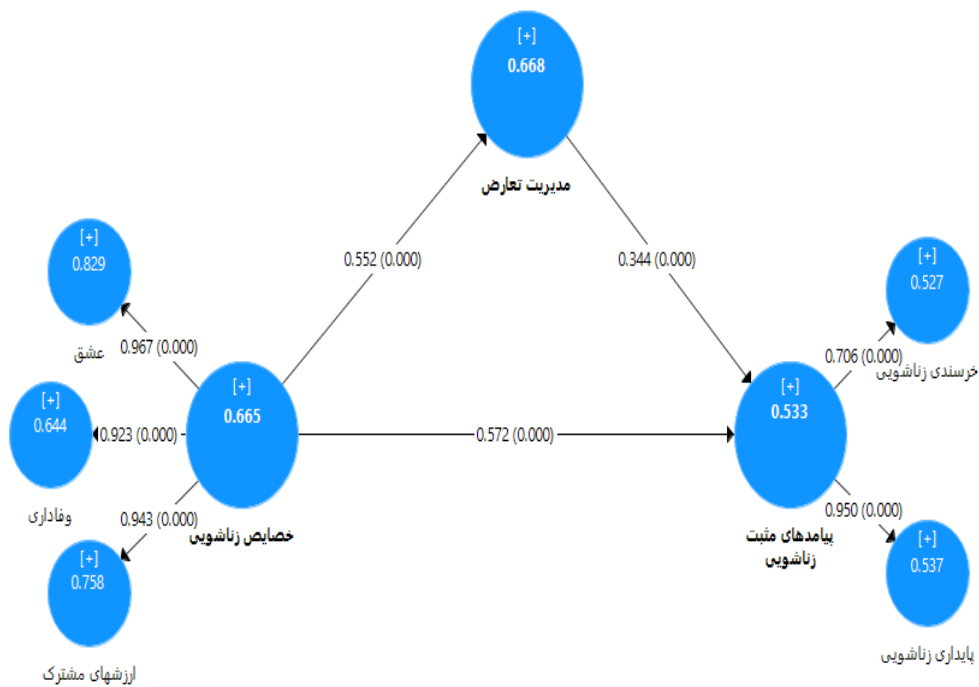
در تدوین مدل اولیه مجموعاً تعداد ۵۲ گویه (۱۸ گویه برای متغیر ویژگی‌های زناشویی، ۱۰ گویه برای متغیر مدیریت تعارض و ۲۴ گویه برای متغیرهای رضایت زناشویی و پایداری زناشویی) وارد^۳ شد. متغیر ویژگی‌های زناشویی دارای سه بعد عشق، وفاداری و ارزش‌های مشترک و همچنین رضایت زناشویی و پایداری زناشویی و متغیر مدیریت تعارض تک‌بعدی بوده

۱. دامنه همبستگی بین $0/35$ تا $0/65$ در سطح متوسط می‌باشد بطوری که می‌تواند حداکثر تا ۴۰ درصد توان پیش‌بینی داشته باشند (بیابانگرد، ۱۳۸۴).

2. Smart Partial Least Squares (PLS)

۳. جهت وضوح بهتر و بیشتر مدل، با استفاده از نرم‌افزار گویه‌های هر متغیر مکنون در آن مخفی شده است. علامت (+) روی دایره متغیرهای مکنون نشان دهنده این مطلب می‌باشد.

که هر کدام با استفاده از گویه‌های مرتبط به خود در مدل رسم شدند. در بررسی اولیه مدل، گویه‌های با بار عاملی کمتر از ۰/۵ مشخص و از مدل حذف گردید

شکل ۱. مدل ساختاری بر اساس مدل مفهومی با ضرایب مسیر استاندارد، مقادیر AVE و معنی داری ضرایب

شکل ۱ نمودار مدل ساختاری نهایی بر اساس مدل مفهومی با مقادیر AVE^۱ (میانگین واریانس استخراجی^۲)، مقادیر ضرایب مسیر استاندارد و معنی داری آن‌ها را نشان می‌دهند. همان‌طور که ملاحظه می‌شود مقادیر AVE برای همه متغیرها بیشتر از مقدار ۰/۵ بوده و همچنین همه ضرایب مسیر استاندارد در سطح خطای $P < 0/05$ معنی دار می‌باشند. حال برای بررسی مدل اندازه‌گیری سایر نتایج نیز مشاهده می‌شوند.

1. Average Variance Extracted

۲. اعداد نمایش داده شده در وسط دایره مربوط به هر متغیر

در بررسی مدل‌های بیرونی از سه معیار پایایی، روایی همگرا^۱ و روایی واگرا^۲ استفاده شد. در بخش پایایی لازم است که پایایی در سطح معرف و متغیر مکنون بررسی شود. پایایی معرف از طریق سنجش بارهای عاملی و پایایی متغیرهای مکنون از طریق پایایی ترکیبی^۳ بررسی شد. پایایی در سطح معرف، توان دوم بارهای عاملی گویه‌ها می‌باشد که حداقل باید ۰/۵ باشد و به این معنی است که حداقل نصف واریانس شاخص توسط متغیر مکنون تبیین شده است. بنابراین، بارهای عاملی بزرگ‌تر از ۰/۷ مطلوب است و بارهای زیر ۰/۴ لازم است که حذف شوند. بارهای عاملی بین ۰/۴ و ۰/۷ را در صورتی که با حذف آن‌ها مقدار روایی همگرا (AVE) افزایش یابد می‌توان حذف کرد. با توجه به اینکه گویه‌های متغیرهای مکنون انعکاسی مربوط به یک حیطه می‌باشند لذا حذف یک یا چند مورد از گویه‌ها تأثیر زیادی بر روایی محتوایی ندارد.

جدول ۳. نتایج سه معیار آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و روایی همگرا

متغیر	زیر مقیاس	آلفای کرونباخ (Alpha > ۰/۷)	پایایی ترکیبی (C.R > ۰/۷)	میانگین واریانس استخراجی (AVE > ۰/۵)
ویژگی‌های زناشویی	عشق	۰/۹۵۸	۰/۹۶۷	۰/۸۲۹
	وفاداری	۰/۸۸۹	۰/۹۱۵	۰/۶۴۴
	ارزش‌های مشترک	۰/۹۳۶	۰/۹۴۹	۰/۷۵۸
	ویژگی‌های زناشویی	۰/۹۷۰	۰/۹۷۲	۰/۶۶۵
	رضایت زناشویی	۰/۸۶۶	۰/۸۹۲	۰/۵۲۷
	پایداری زناشویی	۰/۹۱۳	۰/۹۲۶	۰/۵۳۷
	مدیریت تعارض	۰/۷۰۹	۰/۸۴۵	۰/۶۶۸

با توجه به اینکه مقدار آلفای کرونباخ همه متغیرها بزرگ‌تر از حد مناسب ۰/۷ می‌باشد، از پایایی خوبی برخوردار می‌باشند. همچنین مقدار ضریب پایایی ترکیبی (ضریب دیلون - گلدشتاین) برای هر متغیر بیشتر از حد مطلوب ۰/۷ بوده و نتیجه بر مناسب بودن پایایی ترکیبی هر متغیر دارد. معیار ارزیابی روایی همگرا به معنی میانگین واریانس مشترک بین متغیر

1. Convergent Validity
2. Divergent Validity
3. Composite Reliability

مکنون و معرف هایش می باشد و حداقل مقدار قابل قبول برای آن ۰/۵۰ است. نتایج حاکی از آن است که گویه های حفظ شده دارای پایایی مطلوبی می باشند. در این مدل روایی همگرای متغیرهای ویژگی های زناشویی، مدیریت تعارض و پایداری و سازگاری زناشویی به ترتیب برابر ۰/۶۶۵، ۰/۶۶۸ و ۰/۵۳۳ بوده که همگی در سطح مناسب و قابل قبولی می باشند.

جدول ۴. ماتریس فورنل و لارکر و شاخص HTMT جهت بررسی روایی واگرا

سازه ها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
ارزش های مشترک	۰/۸۷۷	۰/۵۱۴	۰/۷۸۸	۰/۷۱۹	۰/۵۶۱	۰/۶۶۱	۰/۷۲۶	۰/۷۸۷
رضایت زناشویی	۰/۵۰۴	۰/۷۲۶	۰/۵۲۵	۰/۵۱۷	۰/۷۱۷	۰/۴۸۶	۰/۴۸۲	۰/۷۵۰
ویژگی های زناشویی	۰/۷۴۳	۰/۵۳۰	۰/۸۱۵	۰/۷۹۸	۰/۵۸۶	۰/۷۹۶	۰/۷۵۱	۰/۸۱۱
عشق	۰/۸۷۱	۰/۵۲۰	۰/۷۶۸	۰/۹۱۰	۰/۶۰۵	۰/۷۱۴	۰/۷۵۶	۰/۸۱۰
مدیریت تعارض	۰/۵۱۵	۰/۶۴۶	۰/۵۵۲	۰/۵۶۳	۰/۸۱۷	۰/۵۲۲	۰/۶۰۲	۰/۷۳۶
وفاداری	۰/۷۹۲	۰/۴۷۴	۰/۷۲۲	۰/۷۵۴	۰/۴۷۶	۰/۸۰۲	۰/۶۸۴	۰/۷۴۱
پایداری زناشویی	۰/۶۷۴	۰/۴۸۹	۰/۷۰۹	۰/۷۱۳	۰/۵۶۰	۰/۶۱۹	۰/۸۳۵	۰/۸۲۰
پیامدهای مثبت زناشویی	۰/۷۰۰	۰/۷۰۶	۰/۷۶۲	۰/۷۵۵	۰/۶۶۰	۰/۶۵۵	۰/۷۱۵	۰/۸۳۰

جدول ۴ بررسی روایی واگرای مدل پژوهش را با استفاده از دو شاخص فورنل و لارکر (مقادیر پایین قطر) و $HTMT^1$ (مقادیر بالای قطر) نشان می دهد. روایی واگرا، اندازه ای است که یک سازه به درستی از سایر سازه ها با معیار تجربی متمایز می شود. این روایی در دو سطح معرف و متغیر مکنون محاسبه می شود. در سطح معرف برای محاسبه روایی واگرا، از بارهای عرضی استفاده می شود که لازم است بار یک معرف متناظر سازه، بیشتر از همه بارهای آن معرف روی سایر سازه ها باشد. این شرط در مورد همه معرف ها رعایت شده که البته به دلیل طولانی بودن جدول از ارائه آن خودداری شده است. در سطح متغیر مکنون از معیار فورنل-لارکر استفاده شد که ریشه دوم میانگین واریانس استخراج شده (AVE)، هر متغیر مکنون باید بیشتر از بالاترین همبستگی آن سازه با سایر سازه های مدل باشد، یعنی مقدار جذر میانگین واریانس استخراجی (AVE) متغیرهای مکنون در پژوهش حاضر که در خانه های موجود در قطر اصلی ماتریس قرار گرفته اند، از مقدار

1. Heterotrait-Monotrait Ratio

تدوین مدل علی پایداری و رضایت زناشویی بر اساس خصایص زناشویی با میانجی‌گری مدیریت تعارض

همبستگی میان آنها که در خانه‌های زیرین و راست قطر اصلی ترتیب داده شده‌اند بیشتر باشد. منطق این سازه این است که یک سازه باید واریانس بیشتری با معرف‌های خود تا سایر سازه‌ها داشته باشد. معیار HTMT برای ارزیابی روایی و اگر ارائه شده است. حد مجاز این معیار میزان ۰/۸۵ تا ۰/۹۰ می‌باشد. اگر مقادیر این معیار کمتر از ۰/۹۰ باشند، روایی و اگر قابل قبول است. در این روش میزان همبستگی بین شاخص‌های یک سازه با همبستگی آن‌ها با سازه‌های دیگر مقایسه می‌شود. با توجه به مقادیر دو شاخص مشاهده می‌شود که همه متغیرهای مدل پژوهشی دارای روایی و اگر قابل قبولی می‌باشند. حال در ادامه مدل درونی (ساختاری) پژوهش بررسی می‌گردد.

جدول ۵. شاخص‌های هم‌خطی، اثرات مستقیم و غیرمستقیم و اندازه اثر مدل درونی پژوهش

اندازه (F ²)	اثر مستقیم			هم‌خطی (VIF)	مسیر	
	Sig	T	B		مقصد	مبدأ
۰/۲۴۴	۰/۰۰۱	۶/۵۹۰	۰/۳۴۴	۱/۴۳۹	پیامدهای مثبت زناشویی (پایداری و سازگاری زناشویی)	مدیریت تعارض
۰/۴۳۹	۰/۰۰۱	۱۰/۱۸۲	۰/۵۵۲	۱/۰	مدیریت تعارض	ویژگی‌های زناشویی
۰/۶۷۶	۰/۰۰۱	۱۲/۴۹۹	۰/۵۷۲	۱/۴۳۹	پیامدهای مثبت زناشویی (پایداری و سازگاری زناشویی)	ویژگی‌های زناشویی
۱۴/۵۴۴	۰/۰۰۱	۲۸۴/۹۹۸	۰/۹۶۷	۱/۰	عشق	ویژگی‌های زناشویی
۵/۷۴۵	۰/۰۰۱	۶۲/۸۴۱	۰/۹۲۳	۱/۰	وفاداری	ویژگی‌های زناشویی
۷/۹۶۷	۰/۰۰۱	۱۰۲/۲۰۳	۰/۹۴۳	۱/۰	ارزش‌های مشترک	ویژگی‌های زناشویی
۰/۹۹۶	۰/۰۰۱	۱۷/۵۸۳	۰/۷۰۶	۱/۰	رضایت زناشویی	پیامدهای مثبت زناشویی
۹/۱۷۷	۰/۰۰۱	۱۴۱/۶۶۱	۰/۹۵۰	۱/۰	پایداری زناشویی	پیامدهای مثبت زناشویی
	اثر غیرمستقیم					
-	۰/۰۰۱	۶/۲۷۹	۰/۱۹۰	-	پیامدهای مثبت زناشویی (پایداری و سازگاری زناشویی)	ویژگی‌های زناشویی

با توجه به جدول ۵، در بخش مدل درونی، ارتباط بین متغیرهای مکنون پژوهش مورد تحلیل قرار گرفت. اولین معیار برای بررسی مدل درونی، بررسی عدم هم خطی بودن متغیرهاست که به این منظور از شاخص تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد. سطح تحمل کمتر از ۰/۲ (VIF بالاتر از ۵)، نشان دهنده هم خطی بودن بین متغیرها می باشد که با توجه به جدول ۵ مشاهده می شود شرط عدم هم خطی برای هر متغیر رعایت شده است. بنابراین، می توان نتیجه گرفت بین متغیرهای مستقل با متغیرهای میانجی و وابسته پژوهش رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

دومین معیار ارزیابی مدل درونی، ضرایب مسیر می باشند که به منظور بررسی معنی داری آن ها از رویه خودگردان سازی استفاده شده که این ضرایب به همراه مقدار آماره T متناظر خود، سطح معنی داری و همچنین فاصله اطمینان برای اثرات مستقیم و غیرمستقیم در جدول ۵ آورده شده است. با توجه جدول فوق مشاهده می شود ارتباط متغیر ویژگی های زناشویی با ابعاد خود و ارتباط پیامدهای مثبت زناشویی با ابعاد خود در سطح خطای $P < 0/01$ معنی دار است. همچنین اثر مستقیم ویژگی های زناشویی با متغیرهای مدیریت تعارض ($\beta = 0/552, p = 0/001$) و پیامدهای مثبت زناشویی ($\beta = 0/572, p = 0/001$) در سطح خطای $P < 0/01$ معنی دار می باشند. همچنین اثر مستقیم متغیر مدیریت تعارض با پیامدهای مثبت زناشویی ($\beta = 0/344, p = 0/001$) در سطح خطای $P < 0/01$ معنی دار می باشند و اثر کل غیرمستقیم ویژگی های زناشویی با پیامدهای مثبت زناشویی ($\beta = 0/190, p = 0/001$) در سطح خطای $P < 0/01$ معنی دار است.

سومین معیار ارزیابی مدل درونی، اندازه اثر (f^2) است که نشان دهنده تغییر در مقدار (R^2) پس از حذف یک متغیر مکنون برونزای معین از مدل است. کوهن (۱۹۸۸) مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را به ترتیب اثرات کوچک، متوسط و بزرگ معرفی کرده است. بر اساس نتایج جدول ۵ مشاهده می شود که اثر ویژگی های زناشویی بر پیامدهای مثبت زناشویی ($f^2 = 0/676$) اندازه اثر متوسط و اثر ویژگی های زناشویی بر متغیر مدیریت تعارض ($f^2 = 0/439$) اندازه اثر بزرگ می باشند. در آخر با بررسی شاخص ریشه میانگین مربعات باقی مانده استاندارد شده^۱ (SRMR)، مقدار ۰/۰۹۴ به دست آمد که کمتر از حد معیار آن (مقدار ۰/۱) بوده و نشان از مناسب بودن این شاخص دارد. در نسخه جدید نرم افزار PLS شاخص های Q^2 و GOF منسوخ و حذف شده اند. با توجه به نتایج

1. Standardized Root Mean Square Residual

به‌دست‌آمده در شکل ۱ مشاهده شد که همه ضرایب مسیر بین متغیرها در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی‌دار بودند و همچنین سایر معیارها و مدل‌های اندازه‌گیری دلالت بر تأیید مدل نهایی داشتند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام پژوهش حاضر تدوین مدل علی پایداری و سازگاری زناشویی بر اساس خصایص زناشویی با میانجی‌گری مدیریت تعارض در معلمان زن متأهل مدارس ابتدایی شهر کرمانشاه در سال ۱۴۰۱ بود. با توجه به نتایج کلی برازش مدل، مدل مفهومی پایداری و سازگاری زناشویی بر اساس خصایص زناشویی با نقش واسطه‌ای مدیریت تعارض با مدل تجربی برازش دارد. به عبارت دیگر، با توجه به نتایج به‌دست‌آمده نتیجه گرفته می‌شود که اثر مستقیم خصایص زناشویی بر پایداری و سازگاری زناشویی برابر $0/395$ بوده و همچنین اثر غیرمستقیم این متغیر بر پایداری و سازگاری زناشویی از طریق متغیر حل تعارض برابر $0/135$ بوده که در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی‌داری می‌باشند که همسو با نتایج پژوهش‌های یزدانی و همکاران (۱۳۹۹)، نیک‌نژاد و عسگری (۱۳۹۸)، ابراهیم‌پوردلاور و همکاران (۱۳۹۸)، تحقیقات شاه‌کرمی و همکاران (۲۰۱۶)، عارفی و محسن‌زاده (۱۳۹۱)، یوسفی و همکاران (۱۳۹۵) می‌باشد.

در تبیین این نتایج می‌توان گفت خانواده به‌عنوان محیطی در نظر گرفته می‌شود که با عشق، دوستی و محبت شکل می‌گیرد و با آن ادامه پیدا می‌کند (آذرگون و همکاران، ۱۳۹۷). ازدواج نهاد اجتماعی مهمی در شکل‌دادن به خانواده است و خانواده به‌نوبه خود مکانی امن برای زندگی مردان، زنان و کودکان در سراسر جهان است. این حقیقت وجود دارد که خانواده منبع حمایت و گه‌گاهی مانع رشد فردی یا اجتماعی، پناهگاهی هیجانی و گاهی منبع فشار هیجانی است. ازدواج و درگیری در یک رابطه، حتی اگر نوع هم‌خانگی هم باشد، در مقایسه با زندگی مجردی باعث افزایش بهزیستی هم در مردان و هم زنان می‌شود (کیانی‌چلمرادی و همکاران، ۱۳۹۷). ارتباط زناشویی با درک و پذیرش همسر ارتباط دارد و هر قدر ارتباط بین زوجین بیشتر باشد درک و پذیرش همسر نیز بیشتر و تعارضات بین آنها کمتر و قابل‌حل‌تر می‌شود، مدیریت مالی و رابطه با فرزندان و اقوام و دوستان به شکل منطقی‌تری شکل می‌گیرد و از اوقات فراغت خود به نحو

مطلوب‌تری استفاده و در کنار خانواده با آرامش بیشتری سپری می‌کنند و در نتیجه افراد خانواده از کنار هم بودن و باهم بودن رضایت و لذت بیشتری به دست می‌آورند.

همچنین بخش بسیار مهمی از روابط بین فردی به عواطف و هیجانات افراد، تعاملات مثبت و منفی بازمی‌گردد. گاتمن (۲۰۱۴) در نظریه خود بیان می‌دارد، کیفیت عواطف و احساسات همسران نسبت به هم و شیوه‌ای که آن‌ها هیجانات خود را بروز می‌دهند به میزان جالب توجهی پیش‌بینی‌کننده آینده ثبات روابط آن‌هاست (گاتمن، ۲۰۱۴). تعاملات منفی باعث کاهش جنبه‌های مثبت رابطه مانند رضایت، تعهد، دوستی و اعتماد در روابط می‌شود. زوجینی که می‌توانند تعارضات موجود در رابطه را با به کارگیری روش‌های مثبت و استفاده کمتر از تعاملات منفی مدیریت کنند فضایی ایجاد می‌کنند که در آن فرصت بیشتری برای خود افزایشی و توافق در مورد مشکلات خانواده به وجود می‌آید (جانسون، ۲۰۰۳؛ به نقل از شیخ اسمعیلی و همکاران، ۱۳۹۷)؛ بنابراین، کنترل هیجانات و عواطف منفی و جایگزینی آن‌ها با عواطف مثبت، می‌تواند موجب نزدیکی عاطفی و کاهش تعارضات زوجین شده و به تبع موجب افزایش پیامدهای مثبت زناشویی میان زوجین نیز بشود.

همچنین مشکلات رابطه‌ای در زوجین آشفته نسبت به زوجین آرام کمتر از طریق گفتگو حل می‌شود، تعامل و کنترل غیر مؤثر تعارض به اندازه‌ای تأثیر دارد که روی تداوم مشکلات ارتباطی اثر می‌گذارد، تعامل ضعیف، درک زوجین را از یکدیگر کاهش می‌دهد و باعث می‌شود که همسران نتوانند از یکدیگر حمایت کرده و برای ارضای نیازهای یکدیگر تلاش کنند. کنترل غیر مؤثر تعارض به این معناست که مسائل مهم رابطه، حل نشده باقی می‌ماند و لذا این مسائل غالباً منبع تعارض‌های تکراری می‌شود، خیلی از زوجین همیشه بحث‌های مشابه یا یکسانی پیرامون یک موضوع دارند، بدون اینکه مشکل را حل کنند. در واقع یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های که زوجینی که در تبادل منفی گیر افتاده‌اند این است که روش سازگارانه‌ای برای خروج از این بحران پیدا نمی‌کنند (هالفورد، ۲۰۰۱؛ ترجمه‌ی تهریزی و همکاران، ۱۳۹۸).

رضایت زناشویی یک جنبه بسیار مهم و پیچیده از یک رابطه زناشویی است (فروغی و همکاران، ۱۳۹۶). یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر پایدار زناشویی میزان رضایت زناشویی زوجین از زندگی‌شان می‌باشد (روز و همکاران، ۲۰۱۹). رضایت زناشویی نقش مهمی در ایجاد استحکام

زندگی زناشویی دارد و می‌تواند زوجین را از مشکلات و تعارضات زناشویی در امان نگه دارد (هاسون-اوهایون و همکاران، ۲۰۱۹). نتایج این پژوهش به مشاوران خانواده و ازدواج کمک خواهد کرد تا با آموزش مهارت مدیریت تعارض برای ارتقای پیامدهای مثبت زناشویی عمل کنند. طراحی مدل‌هایی با متغیرهای پیش‌بین و واسطه‌ای مشابه برای پیش‌بینی تعارضات زناشویی مفید خواهد بود. یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر تعداد پرسش‌نامه‌ها به خاطر وجود چندین متغیر بود. هر چند در بیشتر موارد از پرسش‌نامه‌های کوتاه استفاده شد ولی با این وجود تعداد سؤال‌ها ممکن است باعث خستگی شرکت‌کنندگان شده باشد. پژوهش حاضر منحصراً بر روی معلمان زن متأهل مقطع ابتدایی شهر کرمانشاه انجام گرفته است، لذا تعمیم آن به دیگر شهرهای کشور و سایر زنان باید با احتیاط کامل صورت گیرد. با توجه به اینکه این پژوهش در شهر کرمانشاه انجام گرفته است و چنانچه می‌دانیم زمینه‌ی فرهنگی و اجتماعی مؤثر است، لذا پیشنهاد می‌شود که در سایر شهرستان‌ها و جوامع دیگر نیز این موضوع مورد بررسی و مقایسه قرار گیرد و در نمونه و جامعه‌های مختلف و با فرهنگ و طبقات اجتماعی-اقتصادی متفاوت اجرا و نتایج مقایسه گردد. همچنین پیشنهاد می‌شود به‌منظور شناخت بهتر عوامل مؤثر بر پیامدهای مثبت زناشویی رابطه‌ی این متغیر با متغیرهای دیگر مانند شرایط فرهنگی و اجتماعی، وضعیت اقتصادی و ویژگی‌های شخصیتی و روانی زنان نیز بررسی شود.

فهرست منابع

- ابراهیم پور دلاور، حسین علی؛ خالق خواه، علی و زاهد بابلان، علی (۱۳۹۸). «بررسی تاثیر ویژگی های شخصیتی و مهارت های ارتباطی بر سبک های مدیریت تعارض معلمان مقطع دبیرستان شهرستان بابل». *نشریه دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*. ۲(۲۰)، ۷۸-۸۹.
- آذرگون، حسن؛ کجیاف، محمدباقر و قمرانی، امیر. (۱۳۹۷). «بررسی اثربخشی آموزشی قدردانی ایمونز بر شادی و امید به زندگی زوجین». *خانواده پژوهی*. ۱۴(۵۳)، ۲۳-۳۷.
- آذرگون، حسن؛ کجیاف، محمدباقر و قمرانی، امیر (۱۳۹۷). «بررسی اثربخشی بسته آموزشی قدردانی ایمونز بر شادی و امید به زندگی زوجین». *مجله خانواده پژوهی*، ۱۴(۵۳)، ۲۳-۳۷.
- پروندی، علی؛ عارفی، مختار و مرادی، اسما (۱۳۹۵). «نقش عملکرد خانواده و الگوهای ارتباطی زوجین در پیش‌بینی رضایت زناشویی». *آسیب‌شناسی، مشاوره و غنی‌سازی خانواده*، ۲(۱)، ۶۵-۵۴.
- پورمیدانی، سمیه؛ نوری، ابوالقاسم و شفتی، سید عباس (۱۳۹۳). «رابطه سبک زندگی با رضایت زناشویی». *خانواده پژوهی*، ۱۰(۳۹)، ۳۴۴-۳۳۱.
- حاتمی وزنه، ابوالفضل؛ اسماعیلی، معصومه؛ فرحبخش، کیومرث و برجعلی، احمد (۱۳۹۵). «ارائه الگوی ازدواج پایدار رضایتمند: یک پژوهش گراند تئوری». *مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۶(۱)، ۱۴۹-۱۲۰.
- حسینی، امین؛ زهراکار، کیانوش؛ داورنیا، رضا، شاکرمی، محمد (۱۳۹۴). «رابطه تعهد زناشویی با ویژگی‌های شخصیتی». *دوماهنامه دانشگاه علوم پزشکی سبزوار*، ۵(۸۲)، ۷۹۶-۷۸۸.
- رحیمی، مهدی؛ ماوندادی، یاسمن و زارع، مریم (۱۳۹۷). «رابطه ابعاد دلبستگی و الگوهای ارتباطی زوجین با رفتارهای هنگام بازی کودکان پیش‌دبستانی». *فصلنامه خانواده پژوهی*، ۱۴(۳)، ۴۲۴-۴۱۱.
- سلیمانیان، علی اکبر و محمدی، اکرم (۱۳۸۸). «بررسی رابطه هوش هیجانی و رضایت زناشویی». *پژوهشنامه تربیتی*، ۵(۱۹)، ۱۵۰-۱۳۱.
- شیخ اسمعیلی، دنیا؛ گل محمدیان، محسن و حجت خواه، سید محسن (۱۳۹۷). «نقش ویژگی‌های شخصیتی و ثبات تعاملات زناشویی در پیش‌بینی سرخوردگی زناشویی با میانجی‌گری خودکارآمدی جنسی در زنان متأهل». *پژوهش پرستاری*، ۱۳(۵)، ۶۸-۵۹.
- شیری، فاطمه و گودرزی، محمود (۱۳۹۹). «مقایسه اثربخشی زوج درمانی خود تنظیم‌گری-دلبستگی و زوج درمانی سیستمی-رفتاری بر عملکرد جنسی زنان دارای رابطه فزاینده‌زناشویی». *خانواده پژوهی*، ۱۶(۶۳)، ۴۱۲-۳۹۵.
- عارفی، مختار و محسن زاده، فرشاد (۱۳۹۵). «سبک‌های دلبستگی، فرایندهای تعامل زناشویی و رضایت زناشویی: مدل معادلات ساختاری (برآزش مدل خانواده‌درمانی)». *فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۲(۳)، ۳۰۶-۲۸۸.
- عباسی، حسین؛ احمدی، احمد؛ فاتحی زاده، مریم و بهرامی، فاطمه (۱۳۹۵). «تأثیر واقعیت درمانی گلاسر بر تعهد شخصی زوجین». *دوفصلنامه آسیب‌شناسی، مشاوره و غنی‌سازی خانواده*، ۲(۱)، ۳۹-۵۳.
- فرج نیا، سعیده؛ حسینیان، سیمین؛ شهیدی، شهریار و صادقی، منصوره السادات (۱۳۹۳). «تهیه و ارزیابی ویژگی های روانسنجی مقیاس عملکرد جنسی زناشویی». *دو فصلنامه مشاوره کاربردی*، ۴(۱)، ۱۰۲-۸۵.

تدوین مدل علی پایداری و رضایت زناشویی بر اساس خصایص زناشویی با میانجی‌گری مدیریت تعارض

- فروغی، مهسا؛ باقری، فریبرز؛ احدی، حسن و مظاهری، محمدعلی (۱۳۹۶). «اثربخشی مداخله آموزشی غنی‌سازی زندگی زناشویی با رویکرد متمرکز بر هیجان در دوران بارداری بر رضایت زناشویی زوجین پس از تولد اولین فرزند». مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۷(۲)، ۵۵-۸۱.
- کرای، امین؛ خجسته مهر، رضا، سودانی، منصور و اصلانی، خالد (۱۳۹۵). «شناسایی عوامل مؤثر در ازدواج‌های پایدار رضایت‌مند در زنان». مجله مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۶(۲)، ۱۶۴-۱۲۹.
- کیانی چلمرادی، احمدرضا؛ جمشیدیان نائینی، یاسمن و مظاهری، زینب (۱۳۹۷). «اعتباریابی پرسش‌نامه چرخه مشکلات بین‌فردی در زوجین ایرانی». مجله خانواده پژوهی، ۱۴(۱)، ۵۷-۷۳.
- گاتمن، جان، (۲۰۰۲)، به سازی رابطه‌ها، ترجمه علیزاده، مصطفی، (۱۳۹۰)، تهران: انتشارات قطره.
- گاتمن، جان، سیلو، نان (۱۹۹۹)، هفت اصل اخلاقی برای موفقیت در ازدواج، ترجمه قراچه داغی مهدی، (۱۳۸۶)، تهران: انتشارات جیحون.
- گود. نانسی. زندگی با همسر کج مدار: راهنمای سازگاری زناشویی برای زنان. ترجمه داورپناه، فروزنده (۱۳۸۱). انتشارات جوانه رشد.
- معصومی، سمیرا؛ رضاییان، حمید و حسینیان، سیمین (۱۳۹۶). «پیش‌بینی رضایت جنسی بر اساس الگوهای ارتباطی زوجین». مطالعات زن و خانواده، ۵(۱): ۷۹-۱۰۱.
- ملکی زاده، علی‌اصغر؛ مرادخواه، وحید؛ ملکی، حیدر و حبیبی، حبیب (۱۳۹۵). «بررسی رابطه الگوهای ارتباطی خانواده با کنترل عواطف در زوجین». اولین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی و علوم اجتماعی، تهران: <https://civilica.com/doc/534614>
- نظری، راضیه؛ سرداری پور، مهران؛ کاکاوند، علی‌رضا و منصوبی فر؛ محسن (۱۳۹۹). «تبیین رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با پایداری زناشویی با میانجیگری ادراک انصاف». فصلنامه خانواده و بهداشت، ۱۰(۱)، ۱-۸.
- نیک نژاد، الهه و عسگری، پرویز (۱۳۹۸). «اثربخشی گروه درمانی به شیوه تحلیل تبادلی بر ابراز احساسات، افزایش احترام متقابل، حل تعارض زناشویی و رضایت زناشویی». فصلنامه فرهنگی تربیتی زنان و خانواده، ۱۴(۴۷)، ۱۴۶-۱۲۹.
- هالفورد، کیم. زوج‌درمانی کوتاه‌مدت. یاری به زوجین برای کمک به خودشان. ترجمه جعفری، فروغ؛ تبریزی، مصطفی و کاردانی، مژده (۱۳۸۴). انتشارات فراروان.
- هراتیان، عباسعلی؛ جان بزرگی، مسعود؛ سالاری فرد، محمدرضا و کاظم‌زاده طباطبایی، سید رسول (۱۳۹۹). «شناسایی عوامل ثبات زناشویی در جامعه ایرانی - اسلامی: رویکرد فراترکیب». پژوهش‌نامه اسلامی زن و خانواده، ۸(۳): ۷۵-۹۴.
- یزدانی، فاطمه؛ شفیق‌آبادی، عبدالله و حیدری، حسن (۱۳۹۹). «پیش‌بینی پایداری زناشویی بر اساس معیارهای همسرگزینی، مهارت‌های ارتباطی و تاب‌آوری خانواده». مجله مطالعات اسلامی در حوزه سلامت، ۴(۱)، ۶۹-۷۸.
- یوسفی، ناصر؛ کریمی پور، بنت‌الهدی و امانی، احمد (۱۳۹۶). «بررسی مدل باورهای مذهبی، سبک‌های حل تعارض و تعهد زناشویی با نگرش نسبت به خیانت زناشویی». دو فصلنامه مشاوره کاربردی، ۷(۱)، ۶۴-۴۷.

Adams, J. M., & Jones, W. H. (1997). 'The conceptualization of marital commitment: An integrative analysis'. *Journal of personality and social psychology*, 72(5), 1177- 1196.

Gottman JM(2014). What Predicts Divorce the Relationship between Marital Processes and Marital Outcomes: **Psychology Press**.

- Gottman, J., & Gottman, J. (2017). 'The Natural Principles of Love'. **Journal of Family Theory & Review**, 9, 7–26.
- Gottman, J. M., & Notarius, C. I. (2002). 'Marital research in the 20th century and a research agenda for the 21st century'. *Family Process*, 41(2), 159–197. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2002.41203.x>
- Greef, A. P. (2000). 'Characteristics of families that function well'. **Journal of Family Psychology**, 21, 948-963.
- Hasson-Ohayon, I. Ben-Pazi, A. Silberg, T. Pijnenborg, G. H. & Goldzweig, G. (2019). 'The mediating role of parental satisfaction between marital satisfaction and perceived family burden among parents of children with psychiatric disorders'. **Psychiatry Research**, 271, 105-110
- Hasson-Ohayon, I., Ben-Pazi, A., Silberg, T., Pijnenborg, G. H., & Goldzweig, G. (2019). 'The mediating role of parental satisfaction between marital satisfaction and perceived family burden among parents of children with psychiatric disorders'. **Psychiatry research**, 271, 105-110
- Heavey, C. L.; Christensen, A and Malamuth, N. M. (1995). 'The longitudinal impact of demand and withdrawal during marital conflict'. **Journal of consulting and clinical psychology**, 63(5), 797- 801.
- Holman, T. B., Birch, P. J., Carroll, J. S., Doxey, C., Larson, J. H., & Linford, S. T. (2001). *Premarital prediction of marital quality or breakup: Research, theory, and Practice*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers
- Johanson, S.M. (2019). 'The revolution in couple therapy'. **Journal of marriage and Family Therapy**, 29,348-365.
- John, N. A., Seme, A., Roro, M. A., & Tsui, A. O. (2017). '**Understanding the meaning of marital relationship quality among couples in peri-urban Ethiopia**'. *Culture, Health & Sexuality*, 19(2), 267–278. <https://doi.org/10.1080/13691058.2016.1215526>
- Kaslow, F., & Robison, J. A. (1996). 'Long-term satisfying marriages: Perceptions of contributing factors'. **American Journal of Family Therapy**, 24(2), 153–170. <https://doi.org/10.1080/01926189608251028>
- Kepler, Amanda. (2015). *Marital Satisfaction: The Impact of Premarital and Couples Counseling*. Retrieved from Sophia, the St. Catherine University repository website: https://sophia.stkate.edu/msw_papers/474
- Lauer, R. H., Lauer, J. C., & Kerr, S. T. (1990). *The long term marriage: Perceptions of stability and satisfaction*. **International Journal of Mosco**, J. (2009). *Commitment and attachment dimensions*. [PhD Dissertation]. Indianan: Purdue University Aging and Human Development, 31, 189–195.
- Rose, A., Anderson, S., Miller, R., Marks, L., Hatch, T., & Card, N. (2019). 'Longitudinal Test of Forgiveness and Perceived Forgiveness as Mediators between Religiosity and Marital Satisfaction in Long-Term Marital Relationships'. **The American Journal of Family Therapy**, 1-19.
- Schrodt, P., & Ledbetter, A. M. (2007). 'Communication processes that mediate family communication patterns and mental well-being: **A mean and covariance structures analysis of young adults from divorced and nondivorced families**'. *Human Communication Research*, 33(3), 330–356. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.2007.00302.x>

